

Theosofie en vegetarisme

Vegetarisme is helemaal geen vereiste voor lidmaatschap van de Theosophical Society. Maar veel theosofen waren en zijn vegetariërs, waaronder talloze leiders binnen de vereniging en bepaalde theosofische principes onderbouwen deze levenswijze.

De theosofie leert dat alle leven onderling verbonden is. Lang voor de huidige belangstelling voor holisme en ecologie wees de Aloude Wijsheid al op het web van verbindingen tussen alle levensvormen, hetgeen, zo leert zij, een afspiegeling is van de transcendentale Eenheid waaruit alles voortkomt.

De eerste doelstelling van de Vereniging gaat over de universele broederschap van de mensheid, niet als ideaal om na te streven, maar als een feit in de natuur, gebaseerd op de eenheid van alle leven. De idee van een universele broederschap kan uitgebreid worden tot andere dan de menselijke levensvormen. Met deze houding worden de aarde en zijn vrijgevigheid niet gezien als het bezit van de mensheid, rijp voor exploitatie, maar veeleer om te verzorgen en met zorgvuldigheid en mededogen te gebruiken.

Een andere fundamentele theosofische lering is die van evolutie, zowel spiritueel als fysiek. Eerbied voor alle leven, zoals dr. Albert Schweitzer het noemde, komt van nature voort uit een evolutionaire visie, zoals men zijn of haar relatie ziet met al wat leeft. Wij zijn voortgekomen uit het dierenrijk, dat vanzelfsprekend het dichtst bij het mensenrijk ligt, voor zover het de fysieke ontwikkeling betreft, vooral die van zoogdieren. Dan ontstaat er de behoefte om geen schade toe te brengen, gebaseerd op gevoeligheid voor het leven in de andere rijken der natuur. Aangezien dieren hun leven waarderen

en trachten pijn te vermijden, is de vraag die de filosoof Jeremy Bentham stelde niet ‘kunnen zij *redeneren*’ of ‘kunnen zij *praten*’, maar ‘kunnen zij *lijden*?’

Veel religies, vooral oosterse zoals hindoeïsme, boeddhisme en jainisme benadrukken het vegetarisme zozeer dat het bijna beschouwd kan worden als een basisprincipe. Het komt voort uit de notie *ahimsa*. Dit Sanskriet woord laat zich letterlijk vertalen als *niet-doden*, maar wordt in de praktijk veel meer. De 20^e-eeuwse theosofische schrijver en leraar Geoffrey Hodson verwees ernaar als ‘niet alleen negatief niet-kwetsen, (maar) positieve kosmische liefde.’

Bepaalde ordes en sektes binnen vrijwel elke wereldreligie vereisen of bevelen een vleesloos dieet voor hun leden aan. In het christendom, bijvoorbeeld, variëren zulke groepen van de rooms-katholieke trappistenmonniken tot de protestantse kerkgemeenschap van de zevende-dags adventisten. Periodes waarin men zich van vlees onthoudt – zoals de traditionele vastentijd – zijn ook te vinden in allerlei verschillende geloofsrichtingen. Wanneer vegetarisme een deel vormt van een religieuze aansporing, kan het misschien alleen al voortkomen uit ‘Gij zult niet doden’, uit het nonsektarische religieuze principe van het behandelen van anderen (in dit geval, dierlijke anderen) zoals men zelf behandeld wil worden, of als middel tot zuivering of zelfs discipline. In sommige gevallen worden de waarschijnlijke gezondheidsvoordelen van de vegetarische levenswijze echter beschouwd als minstens zo belangrijk.

Veel religies benadrukken de heiligheid van het fysieke lichaam als een ‘tempel van de levende god’; de gebrui-

ker heeft de verantwoordelijkheid voor het welzijn ervan. Bij mensen die bewust naar groei streven via het potentieel zware spirituele pad is een sterk, gezond lichaam van groot belang. Een goede gezondheid is een geweldig hulpmiddel bij het realiseren van latente gaven en bekwaamheden, alsook bij het verrichten van die fundamentele activiteit van het spirituele leven, dienstbetoon aan anderen.

Er bestaat substantieel wetenschappelijk bewijs dat het getuigt van gewoon gezond verstand om te kiezen voor een vegetarisch dieet. Het minder voorkomen van atherosclerose, hypertensie, cardiovasculaire klachten en bepaalde vormen van kanker wordt consistent opgetekend bij vegetarische populaties. Zelfs een rapport van de U.S. Senate Select Subcommittee on Nutrition and Human Needs adviseerde een verminderde inname van dierlijk vet door minder vlees te eten. Aangezien vegetariërs gewoonlijk tenminste een gematigde belangstelling ontwikkelen voor voeding, verbeteren algehele keuzes voor samenstelling van maaltijden vaak ook wanneer vlees wordt weggelaten uit het menu.

Vanuit een ander oogpunt bestaat duidelijk de mogelijkheid dat ‘u bent wat u eet’ zowel geldt voor het emotionele vlak alsook voor het fysieke. Het Griekse doel van een gezonde geest in een gezond lichaam wordt herhaaldelijk verklankt in de esoterische filosofie. In de yoga-traditie wordt voeding met vlees beschouwd als *rajasisch* of stimulerend en er wordt van gezegd dat dit een agressief, nerveus temperament bevordert. Het gebruik van antibiotica, groeistimuli en andere stimulerende middelen bij het fokken van (pluim)vee en de opbouw van giftige pesticide-residuen in dierlijk weefsel

zou in de huidige tijd een naschrift kunnen toevoegen aan de aloude leringen.

Volgens dr. Rajendra Prasad, de eerste president van de Indiase republiek, 'bepalen ons eten en onze eetgewoontes in niet geringe mate onze omgeving en onze algemene kijk op het leven', en zijn mentor Mahatma Gandhi schreef: 'Iemand die zijn hartstochten in toom wil houden doet dit gemakkelijk als hij zijn eetlust in toom houdt.' Misschien bedoelde Dr. George Arundale, voormalig president van de Theosophical Society dit ook toen hij zei: 'Wanneer ik een eettafel zie vol vlees en vis, weet ik dat ik kijk naar de zaden van oorlog en haat... Wanneer mensen mij vragen, "is het uitbreken van oorlog aanstaande?" dan antwoord ik, "Ja, totdat de dieren behandeld worden als onze jongere broeders." Veel spiritueel denkende mensen zijn tegenwoordig van mening dat de zuivering van ons dieet gerelateerd is aan zuivering van het denkvermogen en de emoties en daarom van belang voor het innerlijk leven.

Vreemd genoeg had in voorbije eeuwen, toen spirituele zoekers en zelfs vroege theosofen het vegetarisme omarmden, het eten van vlees geen verkeerdt effect op andere mensen. Maar tegenwoordig is de inefficiëntie van het (pluim)veefokken, de ermee gepaard gaande verspilling van land en natuurlijke hulpbronnen en de relatie met de wereldvoedselsituatie doelwit van kritische beschouwing geworden. Het eten van vlees heeft ver-reikende gevolgen in de economische en ecologische sfeer.

Ofschoon de redenen voor het vegetarisme en de lijst van haar beroemde voorstanders van Shelley tot Shaw, Tolstoi tot Tagore, Herodotus en Py-

thagoras tot Emerson en Thoreau indrukwekkend zijn, is de beslissing om zich van vlees te onthouden bijzonder persoonlijk. Net zoals ieder individu unieke talenten en vaardigheden bezit, heeft iedereen andere prioriteiten. Men ervaart bepaalde ideeën die opgeld doen in de theosofie betekenisvoller voor zichzelf dan voor anderen.

Zij die zich op één lijn voelen met de vegetarische filosofie zullen ervaren dat dit veel gemakkelijker in praktijk te brengen is dan zelfs maar een paar jaar geleden. Er zijn alleen al in de V.S. ongeveer tien miljoen mensen die vlees uit hun dieet geschrapt hebben. Een schat aan literatuur is over dit onderwerp beschikbaar, waaronder verleidelijke kookboeken. Er zijn vegetarische restaurants en kookcursussen in veel gemeenten. Ervaren vegetariërs willen over het algemeen graag hun hulp aanbieden aan beginners. Hun meest praktische advies is waarschijnlijk: 'houd het simpel.'

Vergelijkende anatomie en fysiologie alsook archeologische vondsten geven aan dat een op planten gebaseerd dieet het meest natuurlijk voor de mens is. Daarom is extreme ingewikkeldheid bij het klaarmaken van de maaltijden niet nodig.

Bij het aannemen van de vegetarische levenswijze zou men kunnen merken dat het leven in feite overzichtelijker wordt, zeker minder duur en misschien een beetje vrediger, naarmate men een innerlijke drang volgt om op deze manier zijn persoonlijk *ahimsa* in praktijk te brengen. In de woorden van Arthur Schopenhauer: 'Ik ken geen mooier gebed dan dat van de hindoes... "Mogen allen die het leven bezitten, bevrijd worden van lijden!"'

Informatiefolder T.S. Adyar
Vertaling: AMI